

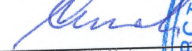
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Схвалено

Вченою радою ДВНЗ
«Ужгородський національний
університет»,
протокол № 5 від 12.05.2016 р.

Затверджую

Ректор ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»

В.І. Смолянко
« 12 » травня 2016 р.

**Освітньо-наукова програма
«Філологія»**

**підготовки здобувачів третього (освітньо - наукового) рівня вищої освіти
– доктора філософії – спеціальності 035 Філологія**

Ужгород – 2016

Освітньо-наукова програма «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності 035 «Філологія» розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Барчан В.В. – доктор філологічних наук, професор

Бедзір Н.П. – доктор філологічних наук, професор

Лизанець П.М. – доктор філологічних наук, професор

Пахомова С.М. – доктор філологічних наук, професор

Сабадош І.В. – доктор філологічних наук, професор

Програму узгоджено:

Проректор з наукової роботи

проф. І.П. Студеняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Метою освітньо-наукової програми є забезпечення оволодіння аспірантами університету третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, відповідно до восьмого кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра.

Освітньо-наукова програма передбачає надання здобувачам освітньо-наукового рівня в аспірантурі необхідних навичок для оволодіння особою теоретичними знаннями, уміннями та іншими компетентностями, достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-наукова програма включає наступні розділи:

А. Освітня складова (60 кредитів ECTS)

I. Нормативна частина

- цикл загальної підготовки
- цикл професійної підготовки

II. Цикл вибіркових дисциплін

- цикл дисциплін за вибором ВНЗ
- цикл дисциплін за вибором аспіранта

Б. Практична складова

III. Практична підготовка (робота над дисертацією).

Контроль якості навчання та оцінювання знань, умінь і навичок аспірантів

Оцінюванню з дисципліни підлягає рівень знань, умінь і навичок аспірантів, що визначається при проведенні контрольних заходів у ході навчального процесу згідно з відповідними критеріями.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль – оцінювання рівня знань, умінь і навичок аспірантів, що здійснюється в ході навчального процесу проведенням усного опитування, контрольної роботи, тестування, колоквиуму тощо.

Результатом *модульного контролю* є модульна бальна оцінка, за якою підбивається підсумок роботи аспірантів впродовж модуля у відповідності до кредитно-модульної системи оцінювання знань (КМСОЗ).

Семестровий контроль проводиться у формі заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, що визначений навчальною програмою, та в терміни, встановлені графіком навчального процесу. При семестровому контролі отримані аспірантом згідно КМСОЗ переводяться в оцінки за національною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль (іспит) проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному рівні вищої освіти або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль враховує семестровий контроль і атестацію здобувачів вищої освіти. Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль (залік).

Таблиця 2. Шкала оцінювання згідно КМСОЗ: ЄКТС та національна

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		іспит (залік)
90 – 100	A	відмінно (зараховано)
82 – 89	B	добре (зараховано)
75 – 81	C	
64 – 74	D	задовільно (зараховано)
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання (не зараховано)
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (не зараховано)

Атестація осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, здійснюється після успішного виконання здобувачами освітньої програми на певному рівні.

Підсумковою атестацією аспіранта зі спеціальності 035 «Філологія» є захист дисертаційної роботи доктора філософії. При цьому оцінюється рівень професійних знань, умінь та навичок випускника, передбачених вимогами до підготовки доктора філософії.

Присвоєння вченого звання доктор філософії за спеціальністю 035 «Філологія» здійснює Спеціалізована вчена рада відповідного наукового профілю.

Допускається достроковий захист дисертаційної роботи за умови успішного виконання освітньої та наукової складових освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії.

Підготовка та захист дисертаційної роботи, що разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечує відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень.

Освітньо-наукова програма розроблена відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.

I. НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Цикл *Нормативна частина* включає в себе дисципліни загальної підготовки, що передбачає її гуманітарно-наукову складову, та професійної підготовки.

Тематичний блок І.1 «Цикл загальної підготовки» спрямований на надання аспірантам оптимальних знань та навичок, необхідних для здійснення молодими вченими професійного наукового пошуку та синтезу виважених обґрунтованих ідей.

У межах Тематичного блоку І.1 «Цикл загальної підготовки» вивчаються такі дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
Тематичний блок І.1: «Цикл загальної підготовки»						
1	Іноземна мова	8	240	96	144	Залік, екзамен
2	Теорія та методологія класичної та сучасної філософії	6	180	72	108	Залік, екзамен
Усього за циклом І. 1		14	420	168	252	2/2

Тематичний блок І.2 «Цикл професійної підготовки» спрямований на надання аспірантам глибоких концептуальних знань у галузі філології, вироблення необхідних умінь та навичок самостійної наукової діяльності, продукування нових ідей у сфері мовознавства та літературознавства.

У межах Тематичного блоку І.2 «Цикл професійної підготовки» вивчаються такі дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
Тематичний блок І.2:						

«Цикл професійної підготовки»						
1	Презентація наукових результатів	5	150	60	90	Залік
2	Інновації в сучасній педагогіці	4	120	48	72	Залік
3	Сучасні інформаційні технології	4	120	48	72	Іспит
4	Управління науковими проектами	5	150	60	90	Залік
5	Створення об'єктів інтелектуальної власності	4	120	48	72	Залік
Усього за циклом I.2		22	660	264	396	4/1
Усього нормативною частиною		36	1080	432	648	6/3

II. ЦИКЛ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Варіативна складова освітньо-наукової програми формується з урахуванням сучасних вітчизняних та світових тенденцій розвитку філологічної науки, особливостей регіону та індивідуальних освітніх запитів аспірантів. Варіативна складова створює передумови для відображення у змісті освітньо-наукової програми особливостей вузькопрофільної підготовки в межах обраних дисциплін, а головне — для диференціації та індивідуалізації підготовки аспірантів.

Вибіркова (варіативна) частина освітньо-наукової програми включає в себе дисципліни вільного вибору ВНЗ та 2 блоки навчальних дисциплін, з яких аспірант обирає для навчання по одній навчальній дисципліні з кожного блоку.

У межах Тематичного блоку II.1 «Дисципліни вільного вибору аспіранта» вивчаються наступні дисципліни:

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин на самостійне вивчення	Форма контролю
2.1 «Цикл дисциплін за вибором ВНЗ»						
1	Дослідження мови і літератури в контексті сучасних наукових парадигм	8	240	96	144	Залік, екзамен
	Усього за циклом 2.1	8	240	96	144	1/1
2.2 «Цикл дисциплін за вибором аспіранта»						
1	Порівняльна граматика слов'янських мов	4	120	48	72	Екзамен
	Українська та слов'янська ономастика	4	120	48	72	Екзамен
	Методи лінгвістичних досліджень	4	120	48	72	Екзамен
	Питання історії, теорії і практики	4	120	48	72	Залік

	української лінгвогеографії					
	Науковий стиль сучасної української мови	4	120	48	72	Залік
	Діахронічне вивчення українського словотвору	4	120	48	72	Залік
2	Наратологічний дискурс художньої літератури	4	120	48	72	Екзамен
	Розвиток стильових систем в Україні та Європі	4	120	48	72	Екзамен
	Сучасна українська література західного порубіжжя (Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія)	4	120	48	72	Залік
	Екзистенціалізм: теорія, методологія, літературно-мистецька практика	4	120	48	72	Залік
	Фольклорно-літературні взаємозв'язки	4	120	48	72	Залік
	Українське літературознавство XX століття: історія та тенденції	4	120	48	72	Екзамен
3	Теорія і практика двомовної	4	120	48	72	Екзамен

	лексикографії					
	Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики	4	120	48	72	Екзамен
	Західнослов'янські лексичні паралелі в галузі ономотопеїчної лексики.	4	120	48	72	Залік
	Сучасні тенденції в словацькій мові	4	120	48	72	Залік
	Контрастивна лексикологія	4	120	48	72	Екзамен
	Актуальні аспекти теорії лексичної мотивації	4	120	48	72	Залік
4	Література як діалог у наукових школах О.Веселовського, О.Потебні та М.Бахтіна	4	120	48	72	Екзамен
	Компаративістика і культура в контексті сучасної епістемології	4	120	48	72	Екзамен
	Літературна орієнталістика в контексті сучасних філологічних досліджень	4	120	48	72	Залік
	Індивідуальна авторська міфопоетика: авторський міф у російській	4	120	48	72	Екзамен

	літературі					
	Зіставне літературознавство в XX столітті: світові школи компаративістики	4	120	48	72	Залік
	Наукова комунікація: методи оприлюднення результатів літературознавчого дослідження.	4	120	48	72	Залік
	Усього за циклом 2.2	16	480	192	288	2/2
	Усього за вибірковою частиною	24	720	288	432	3/3

III. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Цикл практичної підготовки включає в себе власне роботу аспіранта над дисертацією, підготовку виступів на наукових семінарах, круглих столах, наукових форумах різних рівнів, написання доповідей, тез конференцій, наукових статей, публікації у фахових вітчизняних та міжнародних виданнях, тобто всі можливі види наукової діяльності, в яких аспірант реалізовує набуті знання, вміння та навички у практичній науковій роботі.

Науково-педагогічна підготовка передбачає застосування здобувачами теоретичних знань та умінь під час педагогічної та виховної роботи, при офіційному виконанні педагогічного навантаження на кафедрі, шляхом індивідуальної практичної роботи під час проведення кафедрами різних заходів зі студентами, виконання різних форм навчальної роботи за рекомендаціями наукового керівника: добір якісного навчально-наукового матеріалу, оформлення його у вигляді переконливих структурних елементів лекції, практичного, семінарського, лабораторного заняття, підготовка рецензій на студентські роботи.

IV. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТНЬОЇ СКЛАДОВОЇ)

Іноземна мова (англійська, німецька, французька)

Знати:

- програмний матеріал з усього комплексу фонетичних та лексико-граматичних правил;
- методiku самостійної позааудиторної роботи над удосконаленням мови;
- граматичні вимоги щодо правильного оформлення ділового мовлення в усній та письмовій формах.

Вміти:

- вільно і правильно розмовляти однією з іноземних мов у різних ситуаціях, головним чином у ситуаціях професійного спілкування;
- читати та анотувати художні тексти;
- виступати з доповідями та повідомленнями з тематики своїх професійних інтересів;
- вільно користуватися філологічною лексикою та лексикою ділових паперів.

Тривалість. Кредитів – 8, всього годин – 240, аудиторних – 96 год., лекції – 32 год., практичні – 64 год., самостійна робота – 144 год.

Форма контролю – залік, екзамен.

Теорія та методологія класичної та сучасної філософії:

Знати:

- основні етапи розвитку світової та вітчизняної філософії, провідну проблематику цих етапів та особливості інтелектуальних побудов світоглядних знань;
- видатних представників світової та вітчизняної філософії, їх вихідні ідеї;
- провідні проблеми сучасної філософії та орієнтуватись в їх змісті;
- значення основних філософських термінів.

Вміти:

- співставляти та аналізувати переваги та недоліки певних філософських позицій;
- порівнювати частково наукові та філософські знання певних проблем;
- опрацьовувати філософські тексти;
- аналізувати проблеми сучасного життя із використанням філософських понять та категорій.

Тривалість. Кредитів – 6, всього годин – 180, аудиторних – 72 год., лекції – 46 год., практичні – 26 год., самостійна робота – 108 год.

Форма контролю – залік, екзамен.

Презентації наукових результатів

Знати:

- основні принципи пошуку, систематизації та обробки наукової інформації за допомогою інформаційних технологій;
- технологічні основи функціонування комп'ютерних мереж;
- сутнісні аспекти статистичного аналізу;
- можливості оформлення наукової звітності за допомогою сучасних програмних засобів.

Вміти:

- визначати ефективність науково-проектної організації;
- розробляти та використовувати бази бібліографічних даних;
- здійснювати пошук інформації в Інтернеті з використанням пошукових машин;
- виконувати статистичний аналіз наукових даних та вміти графічно їх представити;
- здійснювати підготовку наукової звітності за допомогою інформаційних технологій.

Тривалість. Кредитів – 5, всього годин – 150 год., аудиторних – 60 год., лекції – 36 год., практичні – 24 год., самостійна робота – 90 год.

Форма контролю—залік.

Інновації в сучасній педагогіці

Знати:

- соціокультурні та психолого-педагогічні умови для здійснення інноваційної діяльності в освіті; структуру та технологію інноваційної педагогічної діяльності;
- сутність інноваційних технологій навчання у вищій школі;
- вимоги до складу і змісту навчально-методичної документації зі спеціальності та дисципліни;
- особливості проектування і реалізації педагогічних новацій на різних рівнях від навчального предмета до модернізації навчального закладу;
- методи та принципи організації сучасного педагогічного дослідження;
- знати теоретичні та методологічні основи системи оцінювання результатів навчання;
- систему контролю та оцінювання результатів навчання аспірантів в УжНУ.

Вміти:

- самостійно опрацьовувати різні види джерел (навчальну та навчально-методичну літературу), критично її аналізувати і використовувати в педагогічній практиці;
- аналізувати політику Української держави щодо реформування системи освіти;
- визначати пріоритетні напрямки інноваційної педагогічної діяльності в системі освіти України;

- давати об'єктивну оцінку інноваційній діяльності навчального закладу;
- узагальнювати перспективний педагогічний досвід і здійснювати теоретично обґрунтоване оцінювання педагогічних інновацій;
- розробляти та проводити всі види занять і контрольних заходів у ВНЗ; вибирати педагогічно доцільні технології для реалізації поставленої мети і створювати власні інноваційні проекти;
- визначати рівень своєї готовності до інноваційної педагогічної діяльності та шляхи його підвищення;
- проводити діагностику професійно значущих якостей педагога-інноватора;
- розробляти різні види навчальних завдань для контролю знань, в т.ч., завдання у тестовій формі засобами прикладного програмного забезпечення);
- застосовувати комп'ютерну техніку в навчальному процесі; самостійно опрацьовувати різні види джерел (навчальну та навчально-методичну літературу), критично її аналізувати і використовувати в педагогічній практиці та під час підготовки до занять.

Тривалість. Кредитів – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Сучасні інформаційні технології

Знати:

- загальні принципи побудови, функціонування та використання сучасних інформаційних технологій в наукових дослідженнях;
- історичний розвиток інформаційних технологій та їх культурний вплив на розвиток наукового та науково-технічного мислення;
- основні джерела наукових даних;
- види наукових даних та способи їх пошуку;

Вміти:

- провести пошук наукових публікацій в зазначеній науковій галузі;
- користуватись основними міжнародними наукометричними базами;
- видати рекомендації з підвищення наукометричних публікацій вченого і наукової організації;
- вирішувати нові проблеми наукових досліджень за рахунок впровадження сучасних інформаційних технологій .
- отримувати якісну інформацію з кількісних джерел для проведення наукових досліджень;
- висунути вимоги до сайта-публікатора наукових результатів аспіранта, кафедри, наукової школи.

Тривалість. Кредитів – 4, усього годин – 120 год., аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Управління науковими проектами

Знати:

- поняттєво-категоріальний апарат науки; значення, мету, функції та структуру методології науки;
- характеристики та особливості методів дослідження; поняття про науку, її ознаки, функції, мету, завдання;
- головні віхи розвитку науки; поняття про наукову діяльність, її види, форми, характеристика суб'єктів, підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів;
- сутність та комплекс вимог до наукового дослідження, його класифікацію, види, форми, науковий та науково-прикладний результат;
- форми узагальнення наукових результатів; поняття творчості та наукова творчість, її ознаки, умови ефективності творчої діяльності;
- характерні особливості форм наукових документів, логічні засоби зв'язку, техніко-орфографічні правила оформлення та уніфікації наукових документів; характерні особливості наукової мови та наукової творчості;
- особливості наукової публікації, характеристики теоретичних методів наукових досліджень; методологію емпіричних досліджень;
- поняття про методику;
- наукового дослідження, його зміст і принципи реалізації;
- структуру, логіку і систему вимог до дисертаційної роботи.

Вміти:

- здійснювати аналіз теоретичних та експериментальних даних;
- формулювати висновки та узагальнення; застосовувати сучасні ефективні засоби роботи з науковою та навчально-методичною літературою;
- методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; складати модель творчої роботи, програму і план власного дослідження; доцільно використовувати категоріально-поняттєвий апарат;
- володіти прийомами роботи над науковим текстом (есе, тези, стаття, дисертаційна робота);
- раціонально використовувати наукові методи пізнання; обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження;
- оформляти результати наукового дослідження; захищати результати свого дослідження у встановленій формі;
- володіти поняттями та засобами авторського права; застосовувати інформацію про гранти, конкурси.

Тривалість. Кредитів – 5, всього годин – 150 год., аудиторних годин – 60, лекцій – 36 год., практичних – 24 год., самостійна робота – 90 год.

Форма контролю—залік

Створення об'єктів інтелектуальної власності

Знати:

- визначення об'єктів інтелектуальної власності, характеристики об'єктів і суб'єктів права інтелектуальної власності;

- основні поняття і категорії в сфері правового регулювання інтелектуальної власності;
- основні нормативні правові акти у сфері правового регулювання інтелектуальної власності;
- способи і процедури правової охорони прав інтелектуальної власності;
- основи економіки інтелектуальної власності;
- роль і значення результатів інтелектуальної діяльності і засобів індивідуалізації в сучасному суспільстві, особливості використання інтелектуальної власності у цивільному обігу і порядок введення об'єктів інтелектуальної власності підприємства в господарський обіг;
- основні інститути права інтелектуальної власності: авторське та суміжні права; патентне право; право на селекційні досягнення; право на топологію інтегральних мікросхем; право на секрет виробництва (ноу-хау); право на засоби індивідуалізації юридичних осіб, товарів, робіт, послуг і підприємств; право на використання результатів інтелектуальної діяльності в складі єдиної технології;
- законодавство про захист прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації;
- основні способи використання інтелектуальної діяльності як додаткового джерела фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів;
- види відповідальності за порушення прав на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації;
- систему міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності.

Вміти:

- визначати об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- грамотно провести патентні дослідження та володіти інструментами для його проведення;
- вільно орієнтуватися в патентній інформації і документації;
- грамотно досліджувати і правильно формувати ознаки новизни в пропонованих об'єктах, допомагати в створенні нових технологічних процесів;
- підготувати первинні документи для оформлення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- грамотно оформляти заявку на винахід;
- грамотно аналізувати технічні рішення з метою визначення їх охороноздатності і патентної чистоти;
- грамотно реалізовувати авторські права та право на винахід.
- вибрати підходи до комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності;
- вибрати підходи й методи для оцінки вартості прав інтелектуальної власності;
- оцінювати характер порушення прав інтелектуальної власності, якщо такі є;
- визначати загальні підстави притягнення до цивільно-правової, адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення законодавства про інтелектуальну власність.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних годин – 48 год., лекцій – 28 год, практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.
Форма контролю—залік.

Дослідження мови і літератури в контексті сучасних наукових парадигм

Знати:

- проблематику сучасних досліджень у галузі слов'янського і загального мовознавства;
- провідних науковців – засновників конкретних напрямів сучасного мовознавства;
- засади типологічного і контрастивного мовознавства;
- засади когнітивного мовознавства;
- галузі прикладної лінгвістики;
- основи функціональної лінгвістики;
- актуальні проблеми слов'янських ономастичних досліджень.

Вміти:

- аналізувати дослідження в галузі новітніх мовознавчих парадигм;
- визначати об'єкт і предмет лінгвістичного дослідження у різних галузях сучасного мовознавства;
- підбирати джерельну базу для проведення конкретного дослідження;
- підбирати бібліографію для певної ділянки наукової теми;
- розробити структуру дослідження;
- написати проспект дослідження.

Тривалість. Кредити – 8, всього годин – 240, аудиторних – 96 год., лекцій – 48 год., практичних – 48 год., самостійна робота – 144 год.

Форма контролю – залік, екзамен.

Порівняльна граматики слов'янських мов

Знати:

- теоретичні основи порівняльної граматики;
- особливості фонетичного ладу і морфологічної структури слов'янських мов;
- характерні риси синтаксичної будови слов'янських мов.

Вміти:

- виявляти парадигматичні та синтагматичні закономірності функціонування граматичних форм у різних слов'янських мовах;
- встановлювати спільні й диференційні риси граматичних категорій у слов'янських мовах;
- розпізнавати типи простих, складних речень у слов'янських мовах та визначати міжмовні граматичні еквіваленти.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Українська та слов'янська ономастика

Знати:

- актуальні проблеми теоретичної, історичної та прикладної ономастики;
- функції пропріальної лексики;
- структуру пропріального простору української та інших слов'янських мов;
- національну специфіку української пропріальної лексики;
- природу власної назви;
- методологію та методи ономастичних досліджень;
- основні напрями розвитку української і слов'янської ономастики на сучасному етапі;
- історію української та слов'янської ономастики.

Вміти:

- диференціювати власні та загальні назви; класифікувати оніми залежно від їх типів і завдань щодо їх опису й аналізу;
- охарактеризувати інтра- та екстралінгвальні чинники розвитку онімійних субсистем української та інших слов'янських мов;
- виявляти територіальну, соціальну та стилістичну специфіку власних назв;
- вміти обирати ефективні методи та прийоми ономастичних досліджень;
- використовувати набутки української та слов'янської ономастики у власних лінгвістичних дослідженнях;
- виявляти помилки, спричинені псевдонауковими, народноетимологічними підходами в інтерпретаціях суті власних імен людей та власних географічних назв.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Методи лінгвістичних досліджень

Знати:

- загальну методологію наукових досліджень;
- конкретні науково-дослідницькі методи та їх структуру;
- методологію, методи, методики та прийоми лінгвістичних досліджень;
- специфіку синхронного та діяхронного описів мови.

Вміти:

- диференціювати синхронію та діяхронію;
- обирати найефективніші методи, методики та прийоми лінгвістичних досліджень;
- застосовувати конкретні науково-дослідницькі методи;
- виявляти факти територіальної, соціальної та стилістичної диференціації мови;
- використовувати набутки мовознавчої науки у власних лінгвістичних дослідженнях.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Питання історії, теорії і практики української лінгвогеографії

Знати:

- історію української лінгвографії в контексті слов'янської і європейської лінгвогеографії;
- теоретичні засади лінгвістичної географії;
- поняття лінгвістичної карти і принципи та засоби картографування мовних явищ;
- особливості картографування мовних явищ різних рівнів мови;
- типи лінгвістичних атласів;
- українські лінгвістичні атласи;

Вміти:

- визначати густоту сітки обстежених населених пунктів та правильно підбирати населені пункти для створення лінгвістичних карт;
- картографувати явища різних рівнів мови;
- створювати легенду лінгвістичної карти, коментарі, індекси до неї та інші додатки;
- читати та правильно інтерпретувати лінгвістичну карту.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Науковий стиль сучасної української мови

Знати:

- історичні умови формування наукового стилю української мови;
- теоретичні засади наукового стилю;
- новітні досягнення української, зокрема філологічної, науки.
- норми побудови, структурно-стилістичні особливості наукового тексту;
- загальні особливості мовної організації різних підстилів наукового стилю;
- мовно-жанрові ознаки наукового стилю;

Вміти:

- досконало послуговуватися мовними засобами наукового стилю;
- спираючись на словники і мовленнєві зразки, аргументовано оцінювати наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях;
- створювати нормативні наукові тексти зі спеціальності, писати відгуки і рецензії на наукові роботи;
- керувати аудиторією, послуговуючись вербальними і невербальними прийомами презентації наукової спрямованості, зокрема електронної, застосовувати методи мовного оформлення;
- спираючись на різні методи, робити лінгвістичний аналіз наукового тексту;
- редагувати наукові тексти різних жанрів.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Діахронічне вивчення українського словотвору

Знати:

- основні положення й закономірності дериватології як науки;
- про деривацію як процес чи результат утворення вторинних мовних знаків;
- історичні процеси, які відбуваються у морфемній та словотвірній будові слова протягом розвитку мови як системи;
- основні процеси синтезу й аналізу словотвірних явищ мови.

Вміти:

- виявляти дериваційні відношення між базовою та похідною одиницями різних мовних рівнів;
- правильно встановлювати спосіб словотворення у панхронії;
- виявляти словотвірне значення похідної одиниці та засіб його вираження;
- знаходити етимологічний чи первинний корінь та правильно коментувати наслідки історичних змін;
- наповнювати адекватними ілюстраціями словотвірні типи та коментувати їх продуктивність та регулярність.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Наратологічний дискурс художньої літератури

Знати:

- історію наратології та її місце в колі інших філологічних дисциплін;
- концепції провідних наратологів зарубіжного та українського літературознавства;
- головні функції наративу в організації художнього твору;
- особливості наративної структури епічного, ліричного та драматичного твору;

Вміти:

- застосовувати отримані теоретичні знання в науково-дослідній роботі;
- послуговуватися інструментарієм наратологічного аналізу в процесі дослідження художнього тексту;
- виявляти особливості комунікативного зв'язку «автор-оповідач-читач»;
- визначати наративні структури в різних за жанром художніх творах;
- розкривати взаємозв'язки між наративними інстанціями;
- чітко орієнтуватися в наративній типології.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Розвиток стильових систем в Україні та Європі

Знати:

- стильове розмаїття української та європейської літератури у її естетичному, історичному, соціокультурному, філософському вимірі;
- основні тенденції розвитку стильових течій в українській і зарубіжній літературі;
- художню специфіку літературних напрямів, течій, шкіл у розвитку української та світової літератури;
- особливості розвитку модернізму, його характерні риси.

Вміти:

- володіти знаннями про розвиток стильових тенденцій в українській та європейських літературах;
- розрізняти дефініцію таких найважливіших понять, як стиль, напрям, течія, школа;
- з'ясувати вплив філософських концепцій на формування стильового розмаїття української та зарубіжної літератури;
- уміти аналізувати художні твори за приналежністю до певних стилів: бароко, класицизму, романтизму, сентименталізму, реалізму, символізму, імпресіонізму, неоромантизму, неореалізму, експресіонізму, сюрреалізму.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Сучасна українська література західного порубіжжя (Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія)

Знати:

- особливості історичного розвитку українського літературного процесу Польщі, Угорщини, Словаччини, Румунії;
- основні етапи розвитку української літератури країн західного порубіжжя;
- своєрідність проблематики та поезики сучасної української літератури західного порубіжжя, жанрові домінанти;
- специфіку комунікативності моделей художнього універсуму літератури кроскультурного простору.

Вміти:

- аналізувати, систематизувати, узагальнювати вивчений матеріал;
- визначати «колективні феномени» (національна свідомість, культурна ідентичність, історична пам'ять) у художніх творах;
- визначати та встановлювати тематичні та генетичні зв'язки сучасної української літератури західного пограниччя і національної материкової літератури

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Екзистенціалізм: теорія, методологія, літературно-мистецька практика

Знати:

- генезис філософії екзистенціалізму від її зародження до сучасних варіантів функціонування;
- національні школи екзистенціалізму («данську», «іспанську», «німецьку», «французьку», «американську», «єврейську» тощо);
- позиції дослідників-гуманітаріїв в оцінці явищ філософії екзистенціалізму;
- екзистенціалізм як естетичний феномен;
- особливості національних варіантів літературного екзистенціалізму;
- специфіку українського екзистенціального філософування;
- рецепцію ідей екзистенціалізму в літературній практиці українських письменників.

Вміти:

- вирізняти специфіку національних варіантів екзистенціального філософування;
- виявляти особливості українського екзистенційного філософування;
- визначати суть базових концептів екзистенціалізму, розрізняти їх на тлі інших філософських категорій у контексті літературознавчої аналітики тексту;
- здійснювати концептуальний аналіз екзистенціалів у творах письменників;
- проводити науково-дослідницьку роботу в руслі екзистенціального прочитання художніх текстів.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю – залік.

Фольклорно-літературні взаємозв'язки

Знати:

- специфіку понять "світовий фольклор" і "світова література";
- основні терміни компаративної та інтертекстуальної методик дослідження фольклоризму літератури;
- структуралістські та неофрейдистські ускладнення методики «ідентифікації»;
- семантику архетипних образів (за К.-Г. Юнгом) та специфіку їх об'єктивації у фольклорі та художній літературі.

Вміти:

- правильно користуватися термінологією, що використовується при вивченні фольклорно-літературного спілкування;
- користуватися методикою «ідентифікації», структуралістськими її удосконаленнями та «архетипною критикою»;
- аналізувати вплив фольклорних образів та мотивів на художню літературу крізь призму психоаналізу К.-Г. Юнга.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.
Форма контролю—залік.

Українське літературознавство XX століття: історія та тенденції

Знати:

- основні теоретичні поняття, пов'язані з курсом «Історія літературознавства», особливості розвитку літературознавчої науки у світі та Україні; періодизацію історії світового літературознавства;
- особливості філософського осмислення проблем естетики і теорії літератури в античній Греції, Стародавньому Китаї, Стародавній Індії;
- теоретико-літературознавчі праці доби Середньовіччя; Відродження; Класицизму; Просвітництва; Романтизму;
- історію біографічної, культурно-історичної, порівняльно-історичної, інтуїтивістської, психоаналітичної, структуралістської, екзистенціалістської шкіл в літературознавстві XIX-XX ст.;
- основні течії, напрями і представників сучасного літературознавства (постструктуралізм (М. Фуко та ін.), деконструктивізм (Ж. Дерріда, де Ман, Дж. Міллер, Б. Джонсон, Р. Барт та ін.), фемінізм (Ю. Крістева, Ж. Лякан, С. де Бовуар), постколоніальна критика (С. Слемон, Г. Тіффін, Е. Саїд), рецептивна естетика (Ганс-Роберт Яуссон, Вольфганг Ізер, Дж. Каллер, Е. Герш, С. Фіш), постмодернізм, мультуралізм;
- періодизацію розвитку українського літературознавства;
- естетичні підходи до осмислення літератури в часи Київської Русі, особливості літературно-естетичної думки доби Бароко;
- історію української літературознавчої думки перших десятиріч XIX ст.;
- роль критичних праць М. Костомарова, М. Куліша, Т. Шевченка в розвитку вітчизняної літературознавчої науки;
- концептуальні риси міфологічної, біографічної, культурно-історичної, порівняльно-історичної шкіл українського літературознавства;
- основні положення літературної дискусії 70-90-х років XIX ст. (М. Драгоманов, І. Білик, І. Нечуй-Левицький, Б. Грінченко, І. Франко, М. Павлик);
- особливості розвитку українського літературознавства кінця XIX - початку XX ст., доробок І. Франка-літературознавця;
- специфіку розвитку вітчизняного літературознавства у 20-30-х роках XX ст. (історико-філологічний метод у дослідженнях В. Перетца, М. Гудзія, С. Маслова, І. Огієнка, Л. Білецького, О. Дорошкевича та ін.; естетико-філологічні студії М. Зерова та ін.; формально-поетичні праці Ю. Меженка, Б. Якубського, М. Йогансена; елементи рецептивної та феноменологічної естетики досліджень О. Білецького; психоаналіз у розвідках С. Балея, В. Підмогильного; методика внутрішньої інтерпретації мистецького твору С. Смаль-Стоцького; імпресіоністична критика М. Рудницького);

- літературну дискусію 1925-1928 років і її наслідки, роль полемічних виступів М. Хвильового, М. Зерова щодо шляхів розвитку української літератури;
- особливості теоретико-літературознавчих праць 40-50-х років ХХ ст. (В.Коряка, А. Шамрая, А. Музичка, Б. Коваленка, О. Білецького, С.Крижанівського, Л. Новиченка, Є. Кирилюка та ін.);
- розвиток вітчизняної літературознавчої науки у 60-і роки ХХ ст. (повернення в науковий обіг репресованого літературознавства (С.Єфремов, М. Грушевський, М. Зеров, Д. Чижевський та ін.), розвиток шевченкознавства (Є. Кирилюк, Є. Шабліовський, Ю. Івакін, В. Бородін та ін.), франкознавства (М. Возняк, О. Дей, І. Дорошенко), досліджень у галузі давньої (О. Білецький, Г. Нудьга, М. Грицай, Л. Махновець, В.Крекотень, Я. Ісасвич, О. Мишанич, Б. Криса та ін.), класичної (П.Волинський, С. Шаховський, О. Кисельов, Р. Міщук, І. Денисюк, Ф.Погребенник, А. Погрібний та ін.) та сучасної (С. Крижанівський, Л.Новиченко, В. Фащенко, М. Жулинський, М. Ільницький, В. Дончик, Т.Салига, Ю. Ковалів та ін.) літератури, спроби оновлення методів і підходів до оцінки літератури (праці М. Жулинського, М. Ільницького, Г.Клочка, І. Дзюби, М. Коцюбинської, І. Драча, І. Світличного, В. Стуса та ін.);
- підходи до аналізу художньої літератури представниками діаспорної критики (В. Петрова, Ю. Лавриненка, Г. Костюка, Ю. Косача, Я.Славутича, І. Костецького та Ю. Шереха, В. Барки, Ю. Бойка-Блохина, Г. Грабовича, О. Зуєвського та ін.);
- історію українського літературознавства 70-80-х років ХХ ст.;
- стан і перспективи розвитку вітчизняної літературознавчої науки на поч. ХХІ ст.;
- сучасні теоретичні праці з історії світового та українського літературознавства Р. Гром'яка, М. Ільницького, М. Насенка, О.Галича та ін.;
- здобутки української постколоніальної (С. Павличко, В. Харкун), феміністичної (С. Павличко, О. Забужко, Л. Таран, Н. Зборовська, В.Агеєва та ін.), постмодерної (Г. Грабович, М. Павлишин) критики;
- нові погляди на рецептивну поетику (естетику) (Г. Клочек – Р. Гром'як);
- особливості компаративістичних досліджень сучасного українського літературознавства (Д. Наливайко, З. Генік-Березівська та ін.)

Вміти:

- відтворювати цілісну картину становлення, формування і розвитку літературознавства у світі;
- виявляти внутрішню логіку розвитку літературознавства, його роль і місце у суспільній свідомості;
- характеризувати концепції оцінки художніх творів представниками різних літературознавчих шкіл;
- здійснювати аналіз теоретико-літературознавчих праць;

- відтворювати особливості становлення, формування і розвитку вітчизняного літературознавства;
- виявляти логіку розвитку літературознавчої думки в Україні, її роль і місце в національній культурі;
- визначати характерні риси кожного з етапів українського літературознавства.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Теорія і практика двомовної лексикографії

Знати:

- основні теоретичні поняття, пов'язані з курсом «Теорія і практика двомовної лексикографії»;
- особливості розвитку лексикографічної науки в Європі та Україні;
- ситуацію з двомовною лексикографією в Словаччині та Україні;
- всі двомовні словацько-українські і українсько-словацькі словники (або слов'янсько-українські та українсько-слов'янські), видані в Україні і Словаччині;
- основні концепції (Братиславську та Празьку) опису полісемантичних лексем;
- школу комп'ютерної лексикографії В.А.Широкова.

Вміти:

- дати оцінку стану лексикографічної ситуації (на прикладі конкретних мов);
- аналізувати двомовні перекладні словники;
- створити концепцію двомовного словника різних типів;
- розробити параметризацію перекладного словника загального типу, фразеологічного, синонімічного тощо;
- володіти навичками філіації та семантизації полісемантичних одиниць.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики

Знати:

- про особливості контрастивної лінгвістики;
- закономірності граматичної системи словацької мови;
- особливості та відмінності граматичних категорій словацької мови у зіставленні з українською.

Вміти:

- працювати з джерелами та довідковою літературою;
- аналізувати фактичний матеріал та використовувати різні моделі граматичного аналізу;

- визначати ключові проблеми контрастивної лінгвістики, її місце в системі наук.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Західнослов'янські лексичні паралелі в галузі ониматопеїчної лексики

Знати:

- систему ониматопеїчної лексики, яка функціонує в мовах;
- систему відониматопеїчних похідних;
- спільне в мовах, чим зумовлене;
- кваліфікувати шари лексики за походженням – праіндоєвропейський, праслов'янський, власне чеський, словацький, польський (на основі етимологічних словників);
- специфічне, властиве лише для окремих мов та їх діалектів.

Вміти:

- класифікувати ониматопеїчні утворення відповідно до денотата;
- розуміти їх семантику;
- уміти кваліфікувати морфологічні явища, які супроводжують процес похідності;
- визначати основні словотвірні типи і моделі похідних, їх словотвірну структуру і семантику;
- визначити ступінь словотвірної активності і словотвірного потенціалу ониматопеїчних утворень.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Сучасні тенденції в словацькій мові

Знати:

- новітні тенденції словацької мови на фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному та інших рівнях словацької мови;
- питання фонетичної і деривативної варіативності;
- проблему ствердіння м'яких приголосних;
- процеси сучасних термінологічних інновацій, які відбуваються у словацькій мові.

Вміти:

- ілюструвати теоретичний матеріал конкретними новітніми фактами словацької мови;
- визначати процеси, які формують мовні особливості сучасної словацької літературної мови;
- пояснювати внутрішньомовні та екстралінгвальні причини новітніх змін у словацькій мові;
- фіксувати і аналізувати нові орфоепічні тенденції, зокрема, варіантність вимови фонеми /ɽ/;

- аналізувати мовні тенденції на фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Контрастивна лексикологія

Знати:

- основні поняття контрастивної лінгвістики;
- значення контрастивної лінгвістики для двомовної лексикографії;
- причини лінгвістичних контрастів у споріднених слов'янських мовах;
- явище інтерференції на лексико-семантичному рівні.

Вміти:

- провести аналіз інтерлінгвальної омонімії на прикладі двох слов'янських мов;
- показати асиметричність споріднених мов у контексті полісемії;
- пояснити явище безеквівалентності на прикладі лінгвореалій;
- з'ясувати причини незбігу внутрішньої семантичної структури лексем, які мають ідентичну фонетико-морфематичну будову;
- знаходити еквіваленти структурно неідентичних лексичних одиниць (синтетична – аналітична одиниця).

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Актуальні аспекти теорії лексичної мотивації

Знати:

- теорію лексичної мотивації;
- шляхи збагачення словникового складу мовної підсистему словацької мови;
- основні типи та механізми мотивації;
- лексичну, морфологічну, синтаксичну, фразеологічну мотивацію;
- про розвиток та збагачення словникового складу словацької мови з точки зору словотвору.

Вміти:

- правильно визначати моделі похідної лексики;
- проводити аналіз семантики похідних слів;
- застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

**Література як діалог у наукових школах О.Веселовського,
О.Потебні та М.Бахтіна**

Знати:

- актуальні проблеми наукової спадщини О. Веселовського: поняття історичної поетики, зустрічних рухів, еволюції художніх форм;
- актуальні проблеми наукової спадщини О. Потебні: поняття образної природи слова, його внутрішнього змісту, емоційно-чуттєвої природи. Засади психолінгвістики;
- актуальні проблеми наукової спадщини М. Бахтіна: поняття про форму і зміст в літературі та боротьба з формалізмом у працях дослідника. Філософія «двоголосого» слова та світу як діалогу культур та літератур за М. Бахтіним. Теорія виникнення та меніппейної природи роману. Теорія карнавалізації.

Вміти:

- використовувати методичні засади історичної поетики О. Веселовського. Визначати «зустрічні рухи» різнонаціональних літератур у діахронії та синхронії;
- виявляти психолінгвістичні особливості художнього слова;
- характеризувати «двоголосе» слово в літературі та поняття свого і чужого в міжнаціональних літературних взаєминах. Визначати риси меніппеї в романній структурі (іронію, сатиру, діалог, сократичний діалог, полілог);
- аналізувати природу монологічної та діалогічної культури;
- використовувати теорії карнавалізації та маскарадності в характеристиці сміхової літератури, розуміти їхню провокативну та референтну роль в культурі.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю – екзамен.

Компаративістика і культура в контексті сучасної епістемології

Знати:

- поняття про моделі культури в сучасній науці (неідеалістичне ототожнення культури і літератури в романтизмі, модернізмі, неоавангардизмі/ культура як комплекс цінностей, зразків та норм). Культура як тривання та культура як вибух (Ю. Лотман, Ю. Тинянов);
- парадоксальність обох позицій в компаративістиці (Е. Касперський);
- принципи вироблення зіставних критеріїв в сучасному літературознавстві. Продуктивність засад інтертекстуальності (Ю. Кристева).

Вміти:

- аналізувати еволюційні та революційні явища в літературі, виявляти складові національного літературного процесу;

- втілювати сучасні культурологічні теорії в процесі компаративних досліджень, не розширюючи до неосяжності культурну складову літературних зіставлень;
- поєднувати універсальні та національні явища в дослідженнях, уникати первинності «європоцентризму» як єдино можливої логіки розвитку літературного процесу, та ідей «недорозвиненості» національних літератур малих народів світу.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Літературна орієнталістика **в контексті сучасних філологічних досліджень**

Знати:

- поняття орієнталізму та його історичні складові (географічні, культурологічні, літературні);
- Схід та Захід у слов'язнавчих філологічних парадигмах (істинності та неістинності, раціональності та духовності пізнання, антропоцентричності, теоцентричності, механізмів світобудови, етичних, естетичних цінностей та життєвої мети). Онтологічні та епістемологічні відмінності західної та східної культур. Дослідження Е.Саїда;
- особливості проявів орієнталізму в російській літературі як діалогу культур. Дослідження Ю. Лотмана, Г. Озмітеля.

Вміти:

- визначати поняття орієнталізму та увиразнювати його історично-літературні складові;
- характеризувати явища західництва та слов'янофільства у широкому культурному та літературному контексті;
- визначати та аналізувати прояви орієнталізму в творчості М.Ломоносова, О. Пушкіна, М. Лермонтова, О. Бестужева-Марлінського, В. Даля, Т. Шевченка, Лесі Українки, А. Фета, М.Кузьміна, Вяч. Іванова, В. Брюсова, С. Єсеніна.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

Індивідуальна авторська міфопоетика: авторський міф **у російській літературі**

Знати:

- найбільш репрезентативні тлумачення міфу та міфопоетики (О. Лосєв, Є. Мелетинський, В. Топоров, О. Фрейденберг, Д. Фрезер, Р. Барт);
- школи міфології, неоміфології, міфокритики, їхні методологічні засади та аналітичні можливості в літературознавчій науці. Російська міфологічна школа (Ф. Буслаєв, А. Афанасьєв, В. Пропп);

- явища міфопоетичного часу, простору, архетипу, символу, циклічності та лінійності у побудові фентезі;
- жанрово-стильові структури філософської фантастики, наукової фантастики, магічного реалізму, фентезі, утопії, антиутопії.

Вміти:

- застосовувати методiku шкіл міфології, неоміфології, міфокритики в літературознавчій дослідницькій діяльності;
- виявляти складові авторського міфу в художньому творі та узагальнювати їхню роль та місце у контексті всієї творчості письменника;
- виявляти особливості втілення християнського міфу в світовій літературі;
- аналізувати творчість В. Одоєвського, М. Пришвіна, Л. Леонова (філософська фантастика), І. Єфремова, О. Беляєва, братів Б. та А. Стругацьких (наукова фантастика), М. Булгакова, Г. Маркеса (магічний реалізм), А. Платонова (антиутопія).

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—екзамен.

Зіставне літературознавство в XX столітті: **світові школи компаративістики**

Знати:

- історію виникнення та еволюції порівняльних студій в літературознавстві від XVIII ст. до XXI ст.;
- особливості французької, американської, російської шкіл у компаративістиці;
- площини зіставлень у компаративістиці у контактено-генетичному та типологічному вимірах;
- можливості імагології, перекладознавства, інтертекстуальності в компаративістиці;
- рецептивну естетику у трирівневій проекції: пасивну, репродуктивну, продуктивну;
- особливості рецепції іншомовних літератур.

Вміти:

- визначати контактено-генетичні та типологічні збіги та впливи різнонаціональних літератур;
- виявляти «зустрічні рухи» та «горизонти очікувань» у зіставних літературах;
- обумовлювати явища стадіальності та спорідненості/неспорідненості культур і літератур, враховувати процеси глобалізації в культурному просторі світу XX ст.;
- застосовувати методи імагології, рецептивності, інтертекстуальності в компаративній практиці.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.
Форма контролю—залік.

**Наукова комунікація: методи оприлюднення результатів
літературознавчого дослідження**

Знати:

- гносеологічні та соціально-організаційні функції наукової комунікації (за Л.А. Мікешиною). Проблеми цілісності наукової спільноти та дотримання наукових норм;
- способи опрацювання та викладу науково-дослідної інформації (публікації, препринти, депонування, особисті бесіди, дискусії, доповіді, виставки, інтернет-публікації);
- роль суб'єкта та об'єкта в науковій комунікації класичних та неklasичних наук. Конвенції, нормативи, принципи, аргументація, обґрунтування, пояснення, спростування як комунікативні форми наукової презентації;
- поняття інтелектуальної культури. Культура наукової усної, письмової, формалізованої, неформальної, міжособистісної, медіа- та інтернет-комунікації;
- інновації та спадкоємність в інтелектуальній культурі дослідника. Міждисциплінарні дослідження в сучасній філології (синергетика, лінгвопоетика, психоаналітика, семіотика, гендерні та постколоніальні студії).

Вміти:

- організовувати науковий процес та дотримуватись норм діяльності науковця-дослідника;
- створювати наукові публікації, інтернет-публікації, препринти, депонування, вести особисті бесіди, дискусії, виголошувати наукові доповіді, організовувати виставки літературознавчої/мовознавчої спрямованості;
- дотримуватись конвенцій, нормативів, принципів наукової спільноти, володіти термінологією та методикою провідних шкіл філології, використовувати можливості міждисциплінарних досліджень;
- формулювати аргументацію, обґрунтування, пояснення, спростування під час наукової презентації.

Тривалість. Кредити – 4, всього годин – 120, аудиторних – 48 год., лекцій – 28 год., практичних – 20 год., самостійна робота – 72 год.

Форма контролю—залік.

V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ)

Робота над дисертацією

Дисертаційне дослідження виконується в межах навчального процесу.

Здатність концептуально осмислити проблему, детально розробляти та переконливо презентувати науковцям відповідної галузі належно обґрунтований план дослідження для вирішення важливої задачі. Опрацьовувати джерельну базу, фахово аналізувати літературознавчу та мовознавчу літературу, розуміти концепцію розвитку відповідної філологічної науки, володіти науковим апаратом, вміти узагальнити свої знання і сформулювати їх у статтях, рецензіях, оглядах, презентувати своє дослідження на науковому семінарі, конференції, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну концепцію. Здатність визначати відповідні завдання та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання та розуміння.

Здатність завершити розширене оригінальне дослідження, що базується на критичному аналізі наукової літератури, самостійному глибокому осмисленні джерел, зробити ґрунтовні узагальнення та висновки, оформити бібліографію відповідно до чинних стандартів, вміти оформити додатки.

Практична складова є невід'ємною частиною комплексної підготовки доктора філософії в галузі філології.

Написання наукових публікацій

Володіння навичками опрацювання джерел, аналізу наукових праць та синтезування їх ключових думок і концепцій, вироблення власної концепції, уміння формулювати проблему, добирати переконливі факти та аргументувати наукову позицію, вести полеміку і робити висновки. Оформляти науковий апарат згідно з чинними стандартами.

Програмні результати підготовки доктора філософії в галузі філології:

- ✓ здатність концептуально осмислити проблему;
- ✓ вміння детально розробляти та переконливо презентувати науковцям відповідної галузі належно обґрунтований план дослідження для вирішення важливої задачі;
- ✓ опрацьовувати джерельну базу, фахово аналізувати літературознавчу та мовознавчу літературу;
- ✓ розуміти концепцію розвитку відповідної філологічної науки, володіти науковим апаратом, вміти узагальнити свої знання і сформулювати їх у статтях, рецензіях, оглядах;
- ✓ презентувати своє дослідження на науковому семінарі, конференції, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою власну концепцію;

- ✓ здатність визначати відповідні завдання та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання та розуміння;
- ✓ уміння завершити розширене оригінальне дослідження, що базується на критичному аналізі наукової літератури, самостійному глибокому осмисленні джерел;
- ✓ робити ґрунтовні узагальнення та висновки;
- ✓ оформляти бібліографію, додатки відповідно до чинних стандартів.